

Migracja w gminie Rejowiec w latach 1940 – 1944

[Zachowała się pełna dokumentacja zawierające szczegółowe dane osobowe (rok urodzenia , imiona rodziców i tym podobne) . Miejscowości : wysiedleń , przesiedleń ,deportacji z dokładnymi datami w rozbiciu na poszczególne miejscowości i grupy wiekowe a nawet miejsc wykwaterowania i zasiedlenia]

Zrozumieć zjawiska zachodzące we współczesnej społeczności rejowieckiej w wielu sferach życia społeczno –gospodarczego i kulturowo - oświatowego, należy je rozpatrywać w kontekście zaistniałych zmian ludnościowych w ramach szeroko pojętych ruchów migracyjnych od roku 1940 do 1950 . W wyniku przemieszczeń zerwano wiele więzi w tym kulturowe . W tych latach ciągle trwała niestabilna sytuacja ludnościowa . Przesiedlano Polaków , Ukraińców i kolonistów niemieckich .. Co jakiś czas tracili z trudem zawarte więzi koleżeńskie i sąsiedzkie . Przestała praktycznie istnieć tradycja (nawiasem mówiąc odczuwa się to do dnia dzisiejszego) wytworzona w skali gminnej i poszczególnych miejscowościach. Jak w takiej sytuacji można było tworzyć zwarte organizmy lokalne .. Wszystko się porwało .Można tylko mieć pewne wyobrażenie o trudnościach w integracji społeczności w owym czasie .

Społeczność żydowską Niemcy zamykają w Gettcie Rejowiec , Dokonując potwornej zbrodni na obywatelach polskich narodowości żydowskiej. Po roku 1943 społeczność ta w wyniku bezprzykładnej eksterminacji w dziejach ludzkości przestała istnieć . Tylko nieliczni cudem uratowali się z piekła Szoah . Nigdy na stałe nie powrócili do swoich rodzinnych stron.

W wielkim skrócie sytuacja migracyjna w gminie rejowiec przedstawiała się następująco ;

W maju 1940 roku Dystrykt Lubelski wizytuje Reichsfurer SS Heinrich Himmler. Wydaje dyrektywę ,na mocy której przesiedlenia kolonistów niemieckich rozpoczną się po zakończeniu zniw w 1940 roku na tereny po wysiedleniu Polaków z tzw. „Kraju Warty„/ Warthegau/. Przesiedlenie kolonistów niemieckich z dystryktu lubelskiego na ziemie polskie wcielone do Rzeszy w 1940 rozpoczęto tzw. „Akcją Chełmska „ (Cholmeraktion, Die Umsiedlung der Ostkolonisten aus dem Cholmer und Lubliner Lande) ¹

Przy dowódcy SS policji w Lublinie utworzony został sztab (Umsiedlungsstab , Verbindungsstab fur Umsiedlungen beim SS-und Polizeifuhrer dea Distrikts Lublin , Ostlanstrasse 8) na czele ,którego stał K. Holst .

Policja w GG ochraniała Volksdeutschów i brała czynny udział w ich przesiedlaniu . Odpowiedzialnym za prawidłowy przebieg akcji był F. H . Kruger .

Powołano w tym celu dwie organizacje przesiedleńcze EWZ / Einwanderer Zentralstelle / i VoMi /Volksdeutsche Mittelstelle / . z siedzibami organizacyjnymi w Chełmie i Cycowie . Wydawane przez nie decyzje nie podlegały zaskarżeniom : Obowiązywał tryb bezwzględego wykonania . Pierwszy transport odjechał dnia 3 września 1940 roku - dotarł do miejscowości Śrem w dniu 27 września 1940 roku .Następne transporty kierowano do rejonu Gniezna, Środy ,Ostrowa, Kalisza. Koloniści otrzymywali gospodarstwa z pełnym wyposażeniem.. Przesiedlanie kolonistów niemieckich zakończono w połowie 1941 roku .Władze hitlerowskich

---

¹ W powiecie chełmskim mieszkało najwięcej osób pochodzenia niemieckiego w porównaniu z innymi powiatami dystryktu lubelskiego

Niemiec chciały tym sposobem naturalizować częściowo już spolonizowanych kolonistów a nadaną im ziemię włączyć na zawsze do III Rzeszy traktując ją jako jej integralną całość .

Wysiedlenia

(15.03.1940r – 19.04.1941r)

Wysiedleni (Polacy)w 1940 roku z terenów polskich włączonych do III Rzeszy i zostali zameldowani na terenie gminy Rejowiec w następujących miejscowościach :

Lp	miejscowość	data wysiedlenia	liczba osób	uwagi
1	Bańkowszczyzna	18.12.1940 r	5	
2	Budki	- „ -	6	
3	Hruszów	- „ -	8	
4	Kobyle	- „ -	1	
5	Popówka	- „ -	4	
6	Marysin	- „ -	17	
7	- „ -	28.12.1940 r	2	
8	Niedziałowice	18.12.1940 r	15	
9	- „ -	31.12.1940 r	3	
10	Rybie	18.12.1940 r	7	
11	Wólka Rejowiecka	- „ -	7	
12	Kolonia Adamów	- „ -	3	
13	Adamów	- „ -	11	
14	Wereszcze Duże	- „ -	1	
15	Wereszcze Małe	- „ -	10	
16	Krzywowola	- „ -	8	
17	- „ -	20.12.1940 r	8	
18	Klementynów	- „ -	8	
19	Rejowiec	- „ -	3	
20	- „ -	15.03.1940 r	3	
21	Stajne	20.12.1940 r	10	
22	Majdan Stajeński	- „ -	13	
23	Siedliszczyki	24.12.1940 r	2	
24	- „ -	18.12.1940 r	8	
25	Zyngierówka	20.12.1940 r	9	
26	Marynin	24.12.1940 r	6	
27	- „ -	18.12.1940 r	5	
28	- „ -	19.04.1941 r	1	

Sumaryczne zestawienie , datami wysiedleń

15.03.1940 r	3
18.12.1940 r	116
20.12.1940 r	51
24.12.1940 r	8
28.12.1940 r	2
31.12.1940 r	3
19.04.1941 r	1

Gmina Rejowiec : do lat 15 – 113 , po wyżej lat 15 - 69 Razem : 182 osoby

Zestawienie przesiedlonych z za Buga (polscy uciekinierzy) ²
na teren gminy Rejowiec
(7.09.1940r – 16.04.1941r)

Lp	miejsowość	data	liczba osób	uwagi
1	Budki	22.09.1940 r	6	
2	Piątki	22.09.1940 r	9	
3	Kobyle	7.09.1940 r	10	
		15.09.1940 r	11	
4	Niedziałowice	3.10.1940 r	6	
5	Rybie	7.10.1940 r	22	
		9.10.1940 r	39	
		22.11.1940 r	4	
6	Rejowiec	15.03.1940 r	3	
		10.10.1940 r	1	
7	Aleksandria Krzywowska	10.01.1940 r	2	
		20.10.1940 r	7	
		25.10.1940 r	5	
		30.10.1940 r	18	
		3.11.1940 r	4	
		13.11.1940 r	8	
		15.11.1940 r	28	
		16.11.1940 r	2	
17.11.1940 r	4			

² Aby w pełni zrozumieć złożoność sytuacji w jakiej znaleźli się obywatele polscy po 17 września 1939 roku należy zasygnalizować następujące fakty : Z oświadczeń sowieckiego MSZ z dnia 17 września 1939 roku wynikało , że zajęcie terenów wschodniej Polski to tylko wynik „ rozpadu państwa polskiego „ Dnia 29 listopada 1939 roku Rada Najwyższa ZSRR wydała dekret o nadaniu obywatelstwa sowieckiego wszystkim , którzy przebywają na wyżej wspomnianym terenie . Wydarzenie bez precedensu w światowej historii prawa międzynarodowego by w ciągu jednego dnia bez zgody (deklaracji) zainteresowanych zmieniać im obywatelstwo . Władze ZSRR rozpoczęły akcję „ paszportyzacyjną „ wiosną 1940 roku poprzedzoną masowymi wywózkami w głąb ZSRR w lutym i kwietniu 1940 roku . Tych których nie wywieziono na Syberię, Kazachstan wzywano do urzędów w celu zdania dokumentów polskich („ bywszej Polski „) i odebrania paszportu sowieckiego . Każdy kto tego nie uczynił miał świadomość , że nie będzie miał żadnych praw (tak jakby nie istniał) i w najbliższym czasie zostanie wywieziony w głąb ZSRR . Kolejne wywózki miały miejsce latem 1940 roku . Wielu decyduje się na ucieczkę i nielegalne przekroczenie granicy na linii rzeki Bug . Tym , którym się nie udało traktowani byli przez Niemców jak obywatele ZSRR . Częściowo sytuację prawną Polaków zmienił układ Sikorski – Mojski z 30 lipca 1941 roku unieważniający pakt Ribbentrop – Mołotow . W tym dokumencie jest znamieny zapis „ Rząd ZSRR uznaje , że traktaty sowiecko-niemieckie z 1939 roku dotyczące zmiany terytorium w Polsce utraciły swa moc . (ZSRR była w stanie wojny z Niemcami a ziemie te pod ich okupacją) Polacy zostali objęci amnestią ale nie cofnięto wcześniej nadanego obywatelstwa .

	18.11.1940 r	10	
	20.11.1940 r	25	
	22.11.1940 r	12	
	25.11.1940 r	2	
	30.11.1940 r	19	
	8.03.1941 r	2	
	26.03.1941 r	4	
	27.03.1941 r	3	
	12.04.1941 r	1	
	19.04.1941 r	2	
8	Klementynów	19.09.1940 r	57
		19.11.1940 r	2
9	Tomaszówka	08.09.1940 r	13
		12.09.1940 r	8
		28.10.1940 r	8
		29.10.1940 r	4
		30.10.1940 r	15
		30.11.1940 r	11
10	Felczyn	10.09.1940 r	5
		22.09.1940 r	58
11	Wólka Rejowiecka	16.04.1941 r	1

Do lat 10 - 71
Osoby dorosłe – 383

Razem – 454

Przesiedleni i zameldowani w gminie Rejowiec
w latach 1940 – 1941. (z terenów zajętych przez Niemców)

Gmina	do lat 10	osoby dorosłe	Razem
Rejowiec	71	383	454

Okupant niemiecki chcąc zapewnić sobie wsparcie ludności ukraińskiej w działaniach przeciw polakom postanowił :

- zezwolono na odbudowę cerkwi i swobodę praktyk religijnych na zasadzie uprzywilejowania ,
- obsadzono Ukraińcami stanowiska wójtów i sołtysów ,
- utworzono ukraińskie posterunki policji ,
- pomoc w tworzeniu i rozwoju szkolnictwa ukraińskiego kosztem szkoły polskiej.

Ucieczki Polaków z za linii Bug miały swoje podłoże w bardzo złych relacjach narodowościowych Ukraińcy – Polacy . Najbardziej tragiczne wydarzenia rozegrały się w 1943 roku . Wywołana i zgotowana przez przywódców OUN – UPA tzw. „Wołyńska tragedia „, a zwłaszcza przez Łytwyńczuka Iwana ps. „ Dubowij „, słynącego ze szczególnego okrucieństwa do Polaków .

Przesiedleni z za Buga (uciekinierzy polscy)³

(5.09 1943 r – 21.11.1943)

Osiało w gminie Rejowiec 625 polskich uciekinierów .

Wykaz uciekinierów z za Buga rozmieszczonych na terenie gminy Rejowiec w latach 1943 – 1944 .

sporządzono na podstawie list opieczętowanych przez:

R.G.O.

Polisches Hilfskomitet (*Polski Komitet Opiekuńczy*) Chel'mDelegatur (*Delegatura*) Rejowiec

Os. Rejowiec dn. 30/ IX/ 1943 r .

Lp.	Miejscowość	data przybycia	liczba osób	rodziny	uwagi
1	Rejowiec	30.09.1943 r	120	31	3.11.1943 r
2	Niedziałowice	27.10.1943 r	22 (20)	6	
3	Marysin	27.10.1943 r	26 (22)	4	16.10.1943 r
4	Stajne	29.10.1943 r	6	2	21.11.1943 r
5	Siedliszczki	- , -	3 (1)	2	28.10.1943 r
6	Morawinek	10.09.1943 r (7.09.1943r	3 (2) (1)	2	3.10.1943r
7	Krzywowola	10.09.1943 r	22	4	
8	Kobyle	20.10.1943 r	23	7	
9	Adamów	22.10.1943 r	19 (26)	7	
	Kol. Adamów	22.10.1943 r	7 (19)		
10	Al. Niedziałowska	1.09.1943 r	24	8	5.09.- 25.10.1943 r
11	Bańkowszczyzna	16- 22.10.1943 r	25	5	

W ogólnym wykazie gminy Rejowiec - 625 osób przybyłych od 8.09.1943 r – 15.03.1944 r.
Rejowiec – 162 , wymeldowano – 49 .

(*Opieczętowano*):*Der Burgermeister der Landgemeinde Rejowiec Kreishauptmannschaft Chol'm .*

Cdn.

³ Rząd ZSRR wypowiada układ Sikorski – Mojski w dniu 25 kwietnia 1943 roku po odkryciu grobów w Katyniu . stosunek władz Sowieckich do Polaków wraca do stanu z 1939 roku . Wszyscy Polacy formalnie byli obywatelami państwa sowieckiego nawet ci którzy zdecydowali się na wstąpienie do oddziałów Berlinga .